

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті досліджене поняття «іншомовної професійної компетентності», виокремлено особливості формування іншомовної професійної компетенції. Здійснено аналіз останніх публікацій з теми дослідження. Визначено поняття «іншомовна професійна компетентність» у сучасному науковому дискурсі. З'ясовано, що іншомовна професійна компетентність – це сукупність лексичних, граматичних, соціокультурних і професійних знань та навичок, необхідних для іншомовного спілкування у ситуаціях, які пов'язані з безпосереднім виконанням функціональних обов'язків.

Ключові слова: іноземна мова; іншомовна професійна компетентність; компетентність; професійна компетентність; фахівці з інформаційних технологій.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні питання щодо іншомовної професійної компетентності як ніколи є актуальним. Процес модернізації системи вітчизняної освіти в умовах інтенсивного розвитку суспільства актуалізує проблеми підвищення якості вищої освіти. Це зумовлює не тільки збільшення обсягу знань за фахом для засвоєння студентами, але й формування здатності майбутніх випускників до їх творчого застосування в реалізації завдань професійного спрямування, спроможності здійснювати іншомовне професійне спілкування з представниками інших країн та виконувати професійну діяльність в умовах іншомовного середовища. Знання іноземної мови дозволяє також підвищити загальну компетентність майбутнього фахівця, що є потужним резервом прискорення економічного, соціального і культурного розвитку, як окремих сфер діяльності, так і держави загалом.

Аналіз сучасних досліджень. Поняття іншомовної комунікативної компетентності у педагогіці і методиці навчання іноземних мов не нове і досліджувалось як зарубіжними, так і вітчизняними вченими Л. Біркун, Л. Брахман, С. Брумфіт, О. Волобуєва, Р. Джонсон, Г. Китайгородська, С. Савіньон, М. Свейн та ін. Проблема підготовки майбутнього фахівця до професійного спілкування висвітлюється в працях О. Леонтьєва, А. Мудрика, Н. Кузьміної. Питання щодо методики викладання іноземних мов у вищій школі та формування іншомовної професійної компетентності досліджували Д. Барська, І. Веретіна, П. Гальскова, Р. Гришкова, О. Єфімова, Г. Заволянська, З. Коннова, Т. Кривошеєва, Р. Мартинова, Н. Микитенко, Л. Морська та ін.

Мета дослідження. Метою дослідження є з'ясування особливостей та специфіки формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Метою і результатом вищої професійної освіти виступає поняття «професійна компетентність», тобто здатність успішно діяти на основі практичного досвіду, умінь і знань під час вирішення завдань професійної діяльності. Професійна компетентність – це здатність фахівця від початку своєї професійної діяльності на рівні визначеного державою стандарту відповідати суспільним вимогам професії завдяки здійсненню ефективної професійної діяльності та показувати належні особистісні якості, мобілізуючи для цього відповідні знання, уміння, навички, емоції, ґрунтуючись на внутрішній мотивації, ставленнях, моральних та етичних цінностях і досвіді, усвідомлюючи обмеження своїх знань та акумулюючи інші ресурси для їх компенсації. Компетентність має інтегративну природу. Вона розкриває знання сутності певної роботи, способів і засобів досягнення окреслених цілей, а також відповідні вміння і навички. Компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією, що включає особистісне ставлення до неї і предмета діяльності. Компетентність – це стійка готовність і здатність людини до діяльності зі «знанням справи». Іншомовна комунікативна компетентність – це необхідний людині рівень сформованості досвіду міжособистісної взаємодії, щоб успішно функціонувати в суспільстві з огляду на власні здібності й соціальний статус. Отже, іншомовна професійна компетентність – це сукупність лексичних знань (загальнонавчаної іноземної термінології та професіоналізмів – слів і мовленнєвих зворотів, характерних для мови фахівців певної галузі), граматичних (необхідних для правильної побудови речень тощо), соціокультурних (особливості світосприйняття, традиції, звичаї, моральні та естетичні цінності різних народів) і власне конкретно професійних знань, умінь і навичок, необхідних для іншомовного спілкування у різних ситуаціях і сферах, які пов'язані

з безпосереднім виконанням виробничих завдань та функціональних обов'язків [4, с. 264].

Н. Сура стверджує: «Іншомовна професійно орієнтована комунікація – процес, у межах якого забезпечується потенційна здатність комунікантів реалізувати обмін інформацією іноземною мовою, а також самостійно здійснювати пошук, накопичення й розширення обсягу професійно значущих знань у процесі природного іншомовного професійно орієнтованого спілкування із зарубіжними фахівцями. Комунікативна компетентність є особливим видом професійної компетентності, яка визначається як готовність та здібність до оволодіння предметними, науковими знаннями в професійному спілкуванні» [3, с. 191].

Завдяки інтересу до іноземних мов у сучасному світі увага наукової спільноти змістилася від дослідження особливостей літературної іноземної мови до вивчення мови, що використовується в реальному спілкуванні фахівців певних галузей. У зв'язку з цим, науковці наголошують, що сучасним досягненням у галузі методики навчання іноземних мов для спеціальних цілей став такий висновок: «оскільки іноземна мова знаходить своє застосування в різних ситуаціях спілкування спеціалістів різних професій в межах однієї галузі, то, визначивши особливості типових ситуацій спілкування фахівців кожної конкретної галузі, можна моделювати процес їх реальної комунікації, і, відібравши попередньо для цього необхідний мовний та мовленнєвий матеріал, звузити весь широкий діапазон іноземної мови до конкретних потреб спеціалістів і цим полегшити процес оволодіння мовою для спеціальних цілей» [4, с. 265].

Формування іншомовної професійної компетентності студента має відбуватися поступово, шляхом накопичення відповідних знань і навичок визначеного рівня.

Ураховуючи структуру мовної підготовки студента, завданням першого етапу є формування мовної компетентності на початковому рівні, що охоплює засвоєння базового лексико-граматичного матеріалу іноземної мови на основі системно-комунікативного методу для повсякденного спілкування з іншомовними носіями.

Наступний рівень мовної підготовки студента передбачає формування соціокультурної та лінгвокультурної компетентностей. Цей етап передбачає отримання фонових знань, а саме: ознайомлення із країнознавчою інформацією та етнокультурними особливостями країни, мову якої вивчають. При цьому формуються навички розуміння і сприйняття різних аспектів культури, специфіки вербальної і невербальної поведінки носіїв мови, соціальних норм, здобуваються знання про історію, культуру, соціальну систему та інші сфери життя іншомовної країни. Мову, як феномен пев-

ної цивілізації, необхідно вивчати у контексті цієї цивілізації.

Відповідно, наступний етап підготовки студента необхідно присвятити формуванню мовної фахової компетентності на поглибленому рівні, тобто оволодінню спеціалізованою лексикою, інтегрованою у контекст фахових ситуацій. Такий підхід передбачає розвиток лінгво-професійного компонента в окремій сфері діяльності. Висококваліфікований спеціаліст повинен бути компетентним фахівцем у своїй галузі як на національному, так і на міжнародному рівні.

Як стверджує Г. П. Рябов, викладання іноземної мови слід змінювати залежно від майбутньої професії спеціаліста. Окрім загально мовленнєвих навичок, він повинен володіти навичками іншомовного професійного спілкування [2 с. 234–236].

Головним завданням опанування іноземною мовою професійного спрямування у закладах вищої освіти сьогодні є не просто навчити студентів користуватися нею як засобом спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності різних ситуаціях, а використовувати іноземну мову в усіх видах мовленнєвої діяльності у професійній сфері, оскільки ефективність навчання безпосередньо залежить від ступеня наближення процесу передачі знань, формування навичок і вмінь до реальних умов їх практичного застосування.

Оскільки іншомовна професійна компетентність реалізується в умовах іншомовного середовища засобами іноземної мови, для її формування у майбутнього фахівця застосовують сучасні методи та засоби оволодіння іноземною мовою, дотичні до професійної орієнтації студента: опрацювання новітньої фахової інформації з електронних іноземних джерел, проведення презентацій іноземною мовою, організація зустрічей зі спеціалістами-представниками іншомовної культури, викладання окремих предметів іноземною мовою. З метою набуття практичного досвіду в умовах міжнародної мобільності рекомендують навчання і стажування за кордоном, залучення студентів до співпраці з іноземними товариствами.

Висновки. Отже, іншомовна професійна компетентність майбутнього фахівця з інформаційних технологій – складне утворення, що робить можливим його здатність комунікувати у процесі іншомовного фахового спілкування, а також створювати й управляти дискурсами на тему інформаційних технологій. Сутність іншомовної професійної компетентності майбутнього фахівця з інформаційних технологій розкривається у певному рівні володіння ним іноземною мовою, мовленням, соціокультурними та професійними знаннями, вміннями і навичками, що дають можливість доцільно використовувати мовні знання залежно від ситуації професійного спілкування.

Список використаної літератури

1. Кіш Н. В. Онтогенетичний аналіз проблеми формування культури іншомовного професійного спілкування в підготовці майбутніх інженерів / Н. В. Кіш // Народна освіта. – 2017. – № 1 (31). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4394.
2. Струтинська Л., Станкевич І. Етапи розвитку мовної компетентності та методи викладання іноземних мов / Л. Струтинська, І. Станкевич // Вісник Львівського університету. – 2013. – № 32. – С. 234–239.

3. Сура Н. А. Іншомовна професійна компетентність : головні принципи та компоненти процесу навчання професійно орієнтованого спілкування / Н. А. Сура // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2003. – № 4. – С. 190–192.
4. Федина М. М. Сутність і специфіка іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців нафтогазової промисловості / М. М. Федина // Молодий вчений. – 2017. – № 4 (44). – С.263–267.
5. Чиханцова О. А. Значення іншомовного професійного спілкування для студентів немовних ВНЗ / О. А. Чиханцова // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : збірник наукових праць. – 2015. – № 12 (14). – С.127–141.
6. Чорна О. О. Особливості та практика формування іншомовної комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей / О. О. Чорна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – 2013. – Вип. 22. – С.230–237.

Л. В. Шмуля,
ЧНУ ім. Петра Могили, г Николаев, Україна

ИНОЯЗЫЧНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ

В статье исследовано понятие «иноязычной профессиональной компетентности», выделены особенности формирования иноязычной профессиональной компетентности. Осуществлен анализ последних публикаций по теме исследования. Определено понятие «иноязычная профессиональная компетентность» в современном научном дискурсе. Выяснено, что иноязычная профессиональная компетентность – это совокупность лексических, грамматических, социокультурных и профессиональных знаний и навыков, необходимых для иноязычного общения в ситуациях, связанных с непосредственным выполнением функциональных обязанностей.

Ключевые слова: иностранный язык; иноязычная профессиональная компетентность; компетентность; профессиональная компетентность; специалисты по информационным технологиям.

L. Shmulia,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL COMPETENCE OF SPECIALISTS IN INFORMATION TECHNOLOGY

The article deals with the concept of «foreign language professional competence». It was determined that the process of modernizing the system of education raises the problems of improving the higher education quality. This leads not only to the increase of the knowledge volume for student's acquisition, but also to the formation of future graduates ability to apply it creatively in the pursuit of professional goals, to conduct foreign professional communication with foreigners and to carry out professional activities in a foreign environment. Features of formation of foreign language professional competence are singled out. The analysis of the latest publications on the subject of research was carried out. Different approaches to understanding the concept of «foreign language professional competence» are regarded. The concept of «foreign language professional competence» in the modern scientific discourse is defined. It was revealed that foreign language professional competence is a set of lexical, grammatical, socio-cultural and professional knowledge and skills necessary for foreign language communication in situations that are related to professional duties. Formation of foreign language professional competence should be conducted gradually by accumulation of relevant knowledge and skills of a certain level.

Key words: competence; foreign language; foreign language professional competence; professional competence; specialists in information technology.

Рецензенти: Мещанінов О. П., д-р пед. наук., професор;
Гришкова Р. О., д-р пед. наук., професор.